Kansanvallan peruskorjaus

Liisa Hyssälä, Jouni Backman

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta 9.5.2018

SITRA

”Kansalaiset ovat keskeisiä toimijoita yhteiskunnallisessa uudistumisessa ja uudistusten onnistumisessa. Kansalaislähtöisen uudistumisen kannalta on olennaista se, millaiseen osallisuuteen, aktiivisuuteen ja yhteiseen kehittämiseen yhteiskunnalliset rakenteet ja toimintatavat kannustavat.”

Sitran Uudistumiskyky-teeman strateginen painopiste

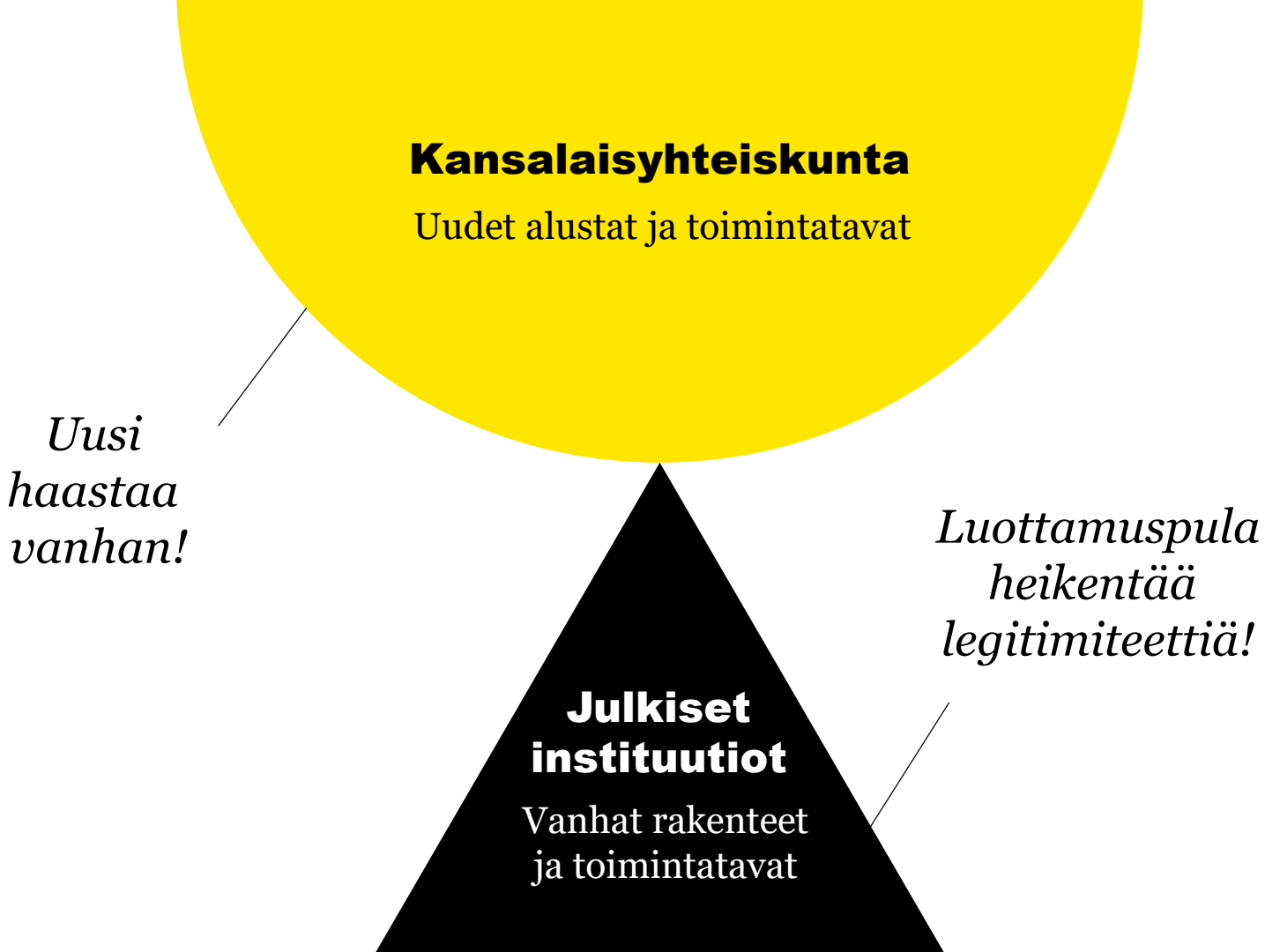
Kansalaisyhteiskunta
Uudet alustat ja toimintatavat
Uusi haastaa vanhan!
Luottamuspula heikentää legitimiteettiä!
Julkiset instituutiot
Vanhat rakenteet ja toimintatavat

SITRA

DEMOKRATIAN TILA

Näkökulmat:

- Perinteisten demokraattisten instituutioiden kyky muuttaa maailmaa on heikentynyt.
- Poliittisella järjestelmällä on haasteita sopeutua globaaliin ja digitaaliseen maailmaan.
- Puolueet vaikeuksissa uusien osallistumistapojen kanssa, mutta demokratian toimivuus sidottu puolueisiin.

SITRA

PÄÄTÖKSENTEON TILA

Näkökulmat:

- Päätöksenteko on pistemäistä, visiot puuttuvat.
- Hallituksessa hallinnoidaan, oppositioissa ideoidaan, eduskuntaryhmät tekevät päivän politiikkaa.
- Politiikan ja hallinnon välillä on ristiriitoja.
- Suuria ja pieniä asioita ei osata erottaa toisistaan.

SITRA

KANSANVALLAN TOIMIJAT

PUOLUEET

Agenda

EDUSKUNTA & EU

Päätöksenteko

VALTIO & EU

Valmistelu & Toimeenpano

MAAKUNNAT

Toiminta

KUNNAT

Toiminta

HAAVEET, ARVOT, TOIVEET

PALVELUT

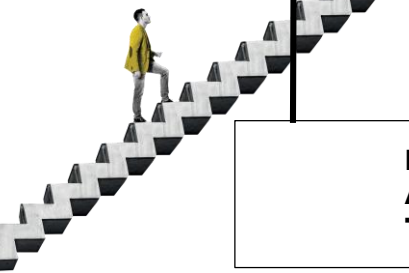

Käsitteiden hierarkia

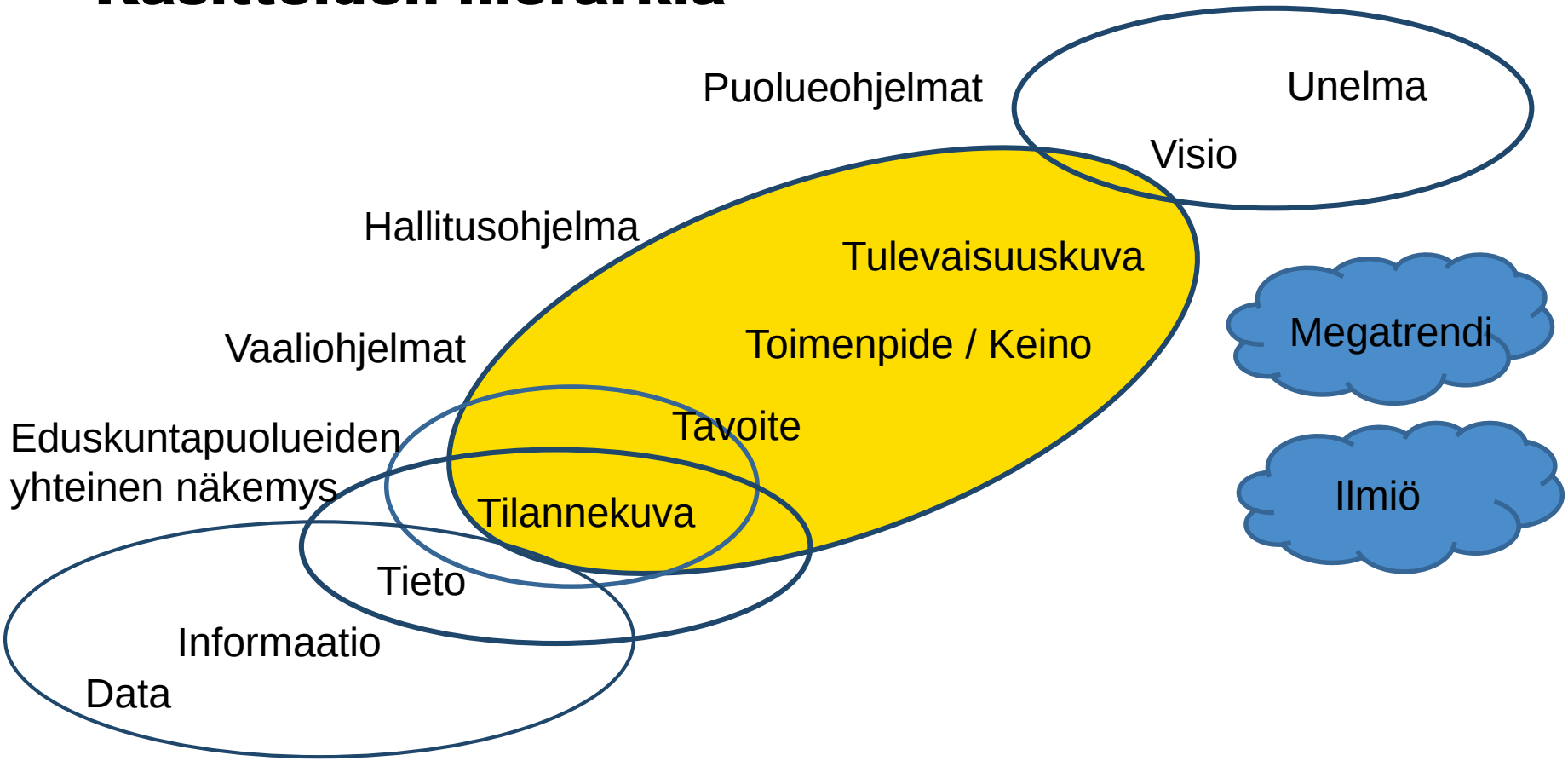

Keskinäinen luottamus 2013

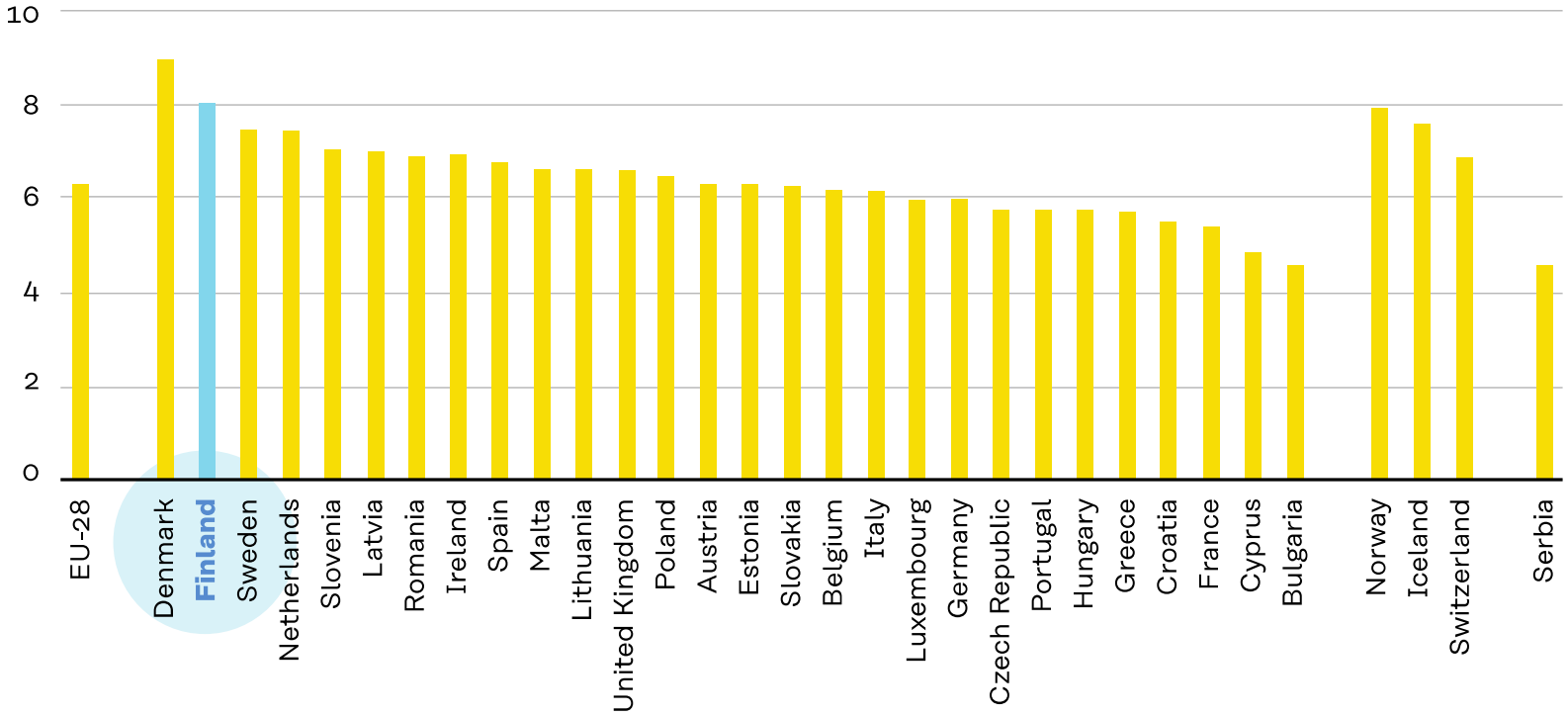

Lähde: Eurostat 18.5.2015

SITRA

Luottamus instituutioihin 2013

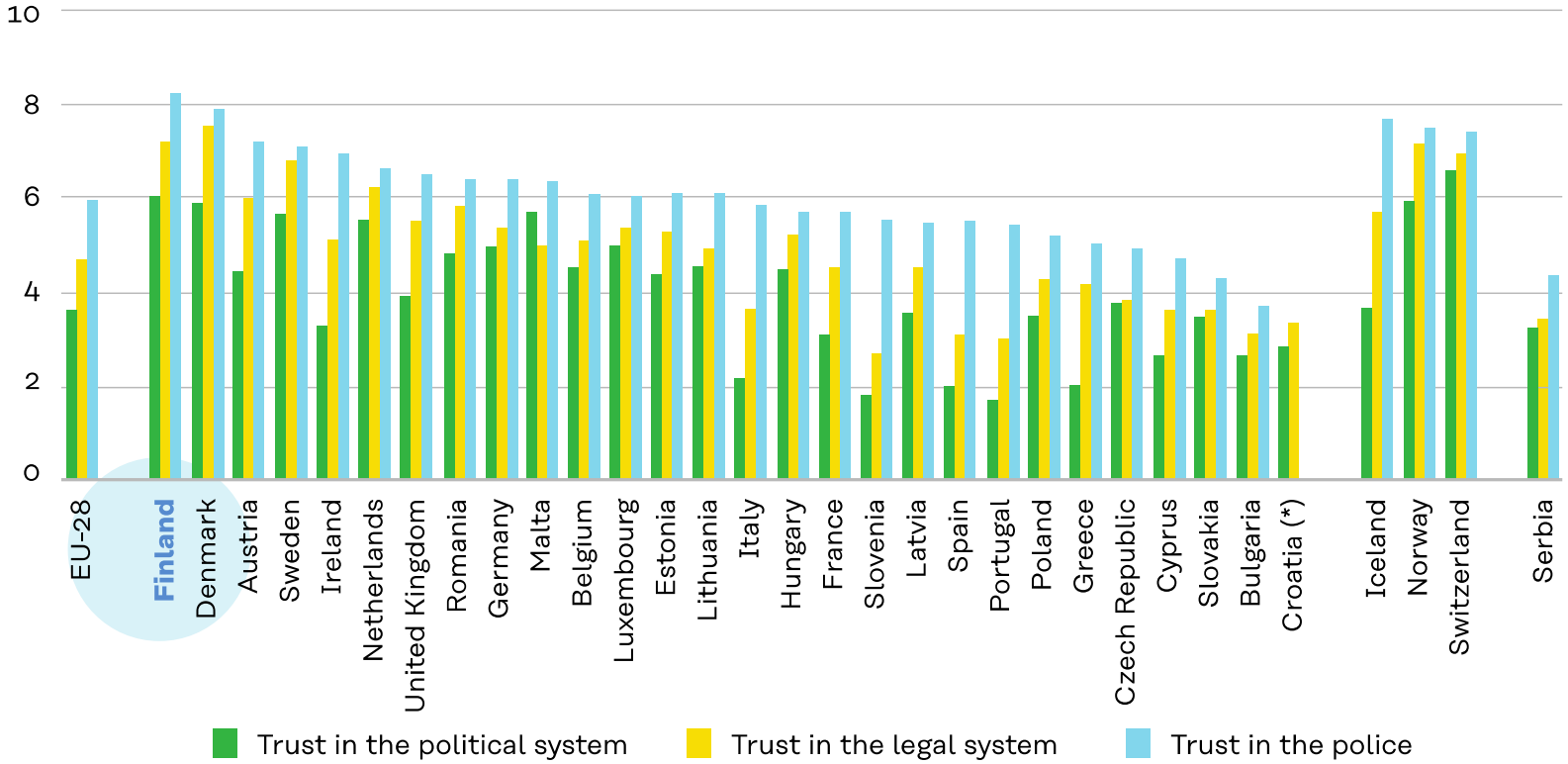

(*) No data on trust in the police

Lähde: Eurostat 18.5.2015

SITRA

Luottamus instituutioihin / oma hyvinvointi 2013 EU 28

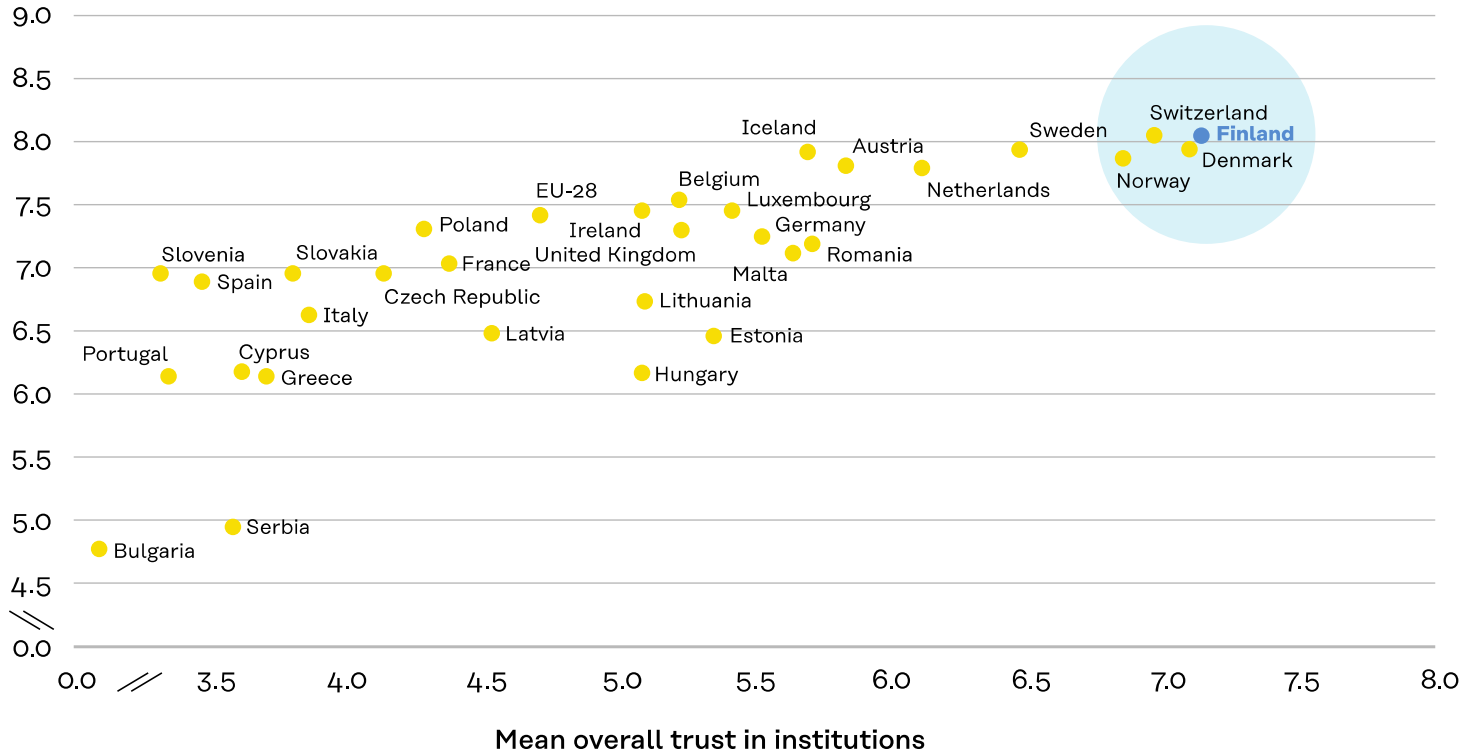

(*) Overall trust in institutions is the average of the three institutions (political system, legal system, police)

Lähde: Eurostat 18.5.2015

SITRA

Äänestysaktiivisuus parlamenttivaaleissa 2000 / 2013

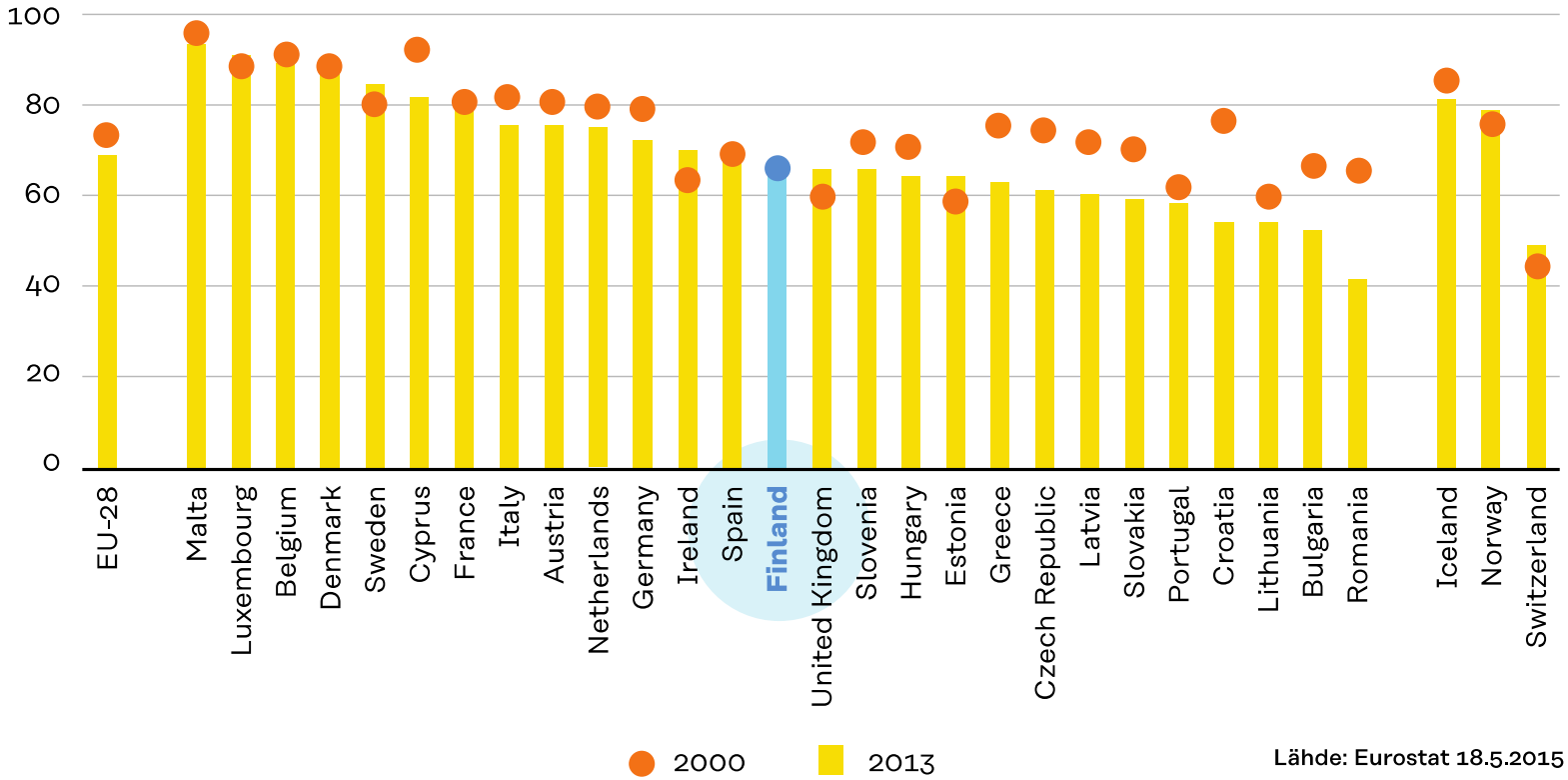

Lähde: Eurostat 18.5.2015

SITRA

Puolueet
Viestintätoimistot
Virkamiehet
Think Tank
Mistä päätöksenteon agenda?
Asiantuntijat
Järjestöt
Media
Kansalaiset
Yritykset

SITRA

Työnjaon painopisteet

Eduskunta

Pitkän, yli vaalikausien ulottuvan politiikan linjaaminen.
Yhteisestä tilannekuvasta ja mahdollisista yhteisistä tavoitteista sopiminen.

Valtioneuvosto

Keskipitkän aikavälin strategisen hallitus-ohjelman mukaisen valmistelun johtaminen.
Tukeutuu eduskunnan linjauksiin.

Virkamiehet

Lyhyen tähtäimen operatiivinen reagointi sekä hallinnollisten ja palvelutehtävien suorittaminen.
Hallitusohjelman käytännön toimeenpano ja hallituksen päätösten valmistelu.

Puolueet

Nykytila:

Yhteiskunnalliset uudistajat ovat halvaantuneet ideologisesti, henkisesti ja fyysisesti. Näköalaton ohjelmatyö, moniportaiset rakenteet ja vanhentuneet toimintamallit ovat karkottaneet ihmiset sekä ulkoistaneet poliittisen vaikuttamisen markkinoille. Puolueet ovat heikentäneet omia toimintaedellytyksiään. Puolueet puhuvat, mutta eivät puhuttele.

Tavoitetila:

Puolueet palaavat kansanvallan ytimeen ja vastuuseen demokratian uskottavuudesta ja kiinnostavuudesta. Ne määrittävät perustehtävänsä ja arvoperustansa uudestaan. Ne uudistavat ohjelmatyönsä, rakenteensa ja toimintatapansa sekä turvaavat riittävät toimintaresurssit. Puolueiden viesti puhuttelee ja aktivoi kansalaisia.

Eduskunta

Nykytila:
Ei ole enää yhteiskunnallisen keskustelun päänäyttämö. Kansanedustajat harjoittavat yksinpuhelua tulematta kuulluiksi ja kuulematta esitettyjä kommentteja. Kärjistävä keskustelu lisää vastakkainasettelua. Eduskunnan menneisyyttä ylläpitävät rakenteet ja menettelytavat takaavat jatkuvuuden ja vaientavat muutokset. Lokaali ohittaa globaalin.

Tavoitetila:
Eduskunta on ajassa oleva keskustelevan demokratian ja päätöksenteon foorumi, joka aktiivisesti ennakoi kehitystä sekä kansalaisten tilanteita, tavoitteita ja unelmia. Käytössä on kansakunnan parhaat välineet ja paras osaaminen Kansainvälisyys on osa jokapäiväistä työtä.

SITRA

Eduskunta: Toimenpiteet

- Eduskuntatyötä uudistetaan vastaamaan yhteiskunnassa ja hallinnossa tapahtuneita muutoksia ja mahdollisuuksia. Eduskuntatyön uudistamisesta tehdään perusteellinen selvitys toimenpide-esityksineen.

Eduskunta: Toimenpiteet

- Dialogin edistäminen:
  - Uudet keskustelufoorumit – ”kansanvallan dialogiareenat”- joissa käydään poliittista keskustelua jo ennen muodollista asioiden käsittelyä ja päätöksentekoa.
  - Kirjastoista tehdään kansanedustajien johdolla tapahtuvan keskustelevan demokratian kohtaamispaikkoja ja niille varataan tähän erillinen määräraha.
  - Opposition mahdollisuuksia käydä poliittista keskustelua hallituksen kanssa vahvistetaan edelleen mm. lisäämällä opposition tiedonsaantia hallituksen valmistelusta.

Eduskunta: Toimenpiteet

- Osaamisen vahvistaminen:
  - Lisätään kansanedustajien jatkuvaa ja säännöllistä koulutusta ottamalla käyttöön mm. vuosittainen kansainvälinen koulutusjakso.
  - Kansanedustajille annetaan kaikki työn edellyttämät nykyaikaiset välineet ja mahdollisuudet (ml. avustajapalvelut, tekninen tuki, liikkuminen Suomessa ja ulkomailla).
  - Lisätään eduskunnan henkilöstön laajaa virkamieskiertoa ja jatkuvaa koulutusta.

SITRA

Eduskunta: Toimenpiteet

- Vuosikello uusiksi:
  - Vuosittainen, kuukausittainen, viikoittainen ja päivittäinen työ rytmitetään uudella tavalla tavoitteena toiminnan selkeyttäminen, tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantaminen sekä työpaineen vähentäminen olennaiseen keskittymällä. Näin vapautetaan aikaa ajattelulle.
  - Syksyn budjettikäsittelyä pelkistetään ja nopeutetaan merkittävästi (esim. alle puoleen nykyisestä) varaamalla siitä vapautuva aika erityisesti kehyspäätöksen käsittelyyn ja tulevaisuuspainotteiseen politiikan suuntaamiseen.
  - Otetaan käyttöön erilliset istuntoviikot, valiokuntaviikot sekä äänestyspäivät. Näiden oheen aikataulutetaan eduskuntaryhmien ja edustajien keskinäiseen yhteistoimintaan tarvittava aika.
  - Istunto- ja valiokuntatyö tehdään ns. normaalina virka-aikana mahdollistaen edustajien ja heidän työtään avustavien henkilöiden suunnitelmallinen ajankäyttö ja eduskunnan ulkopuolella tapahtuva toiminta.

Eduskunta: Toimenpiteet

- Valiokuntatyön uudistaminen:
  - Rakenne huomioimaan strateginen hallitusohjelma ja ilmiöpohjaisempi budjetti. Valtiovarainvaliokunnan jaostojako voidaan uudistaa tältä osin jo ennakoivasti.
  - Yhtenäiset prosessikuvaukset.
  - Vaiheittainen mietinnön valmistelu ja päätöksenteko. Osa asiantuntijalausunnoista ja julkisesta keskustelusta voi koskea ns. välimietintöä.
  - Asiantuntijakuulemisen julkisuuden lisääminen mm. julkisin kuulemisin.
  - Asiantuntijakuulemisen alueellinen (ml. kansainvälinen) ja sisällöllinen monipuolisuus mm. käyttämällä säännönmukaisesti etäosallistumista.
  - Tietoteknologian käyttö mm. asiantuntijoiden etäkuulemisessa, asiakirjojen käsittelemisessä sekä valiokunnan jäsenten keskinäisessä yhteistoiminnassa.
  - Osallistuminen valiokuntien kokouksiin ja tärkeisiin eduskunnan äänestyksiin myös etäyhteyden avulla.

Siilot eivät tunnista ja taltuta ilmiöitä

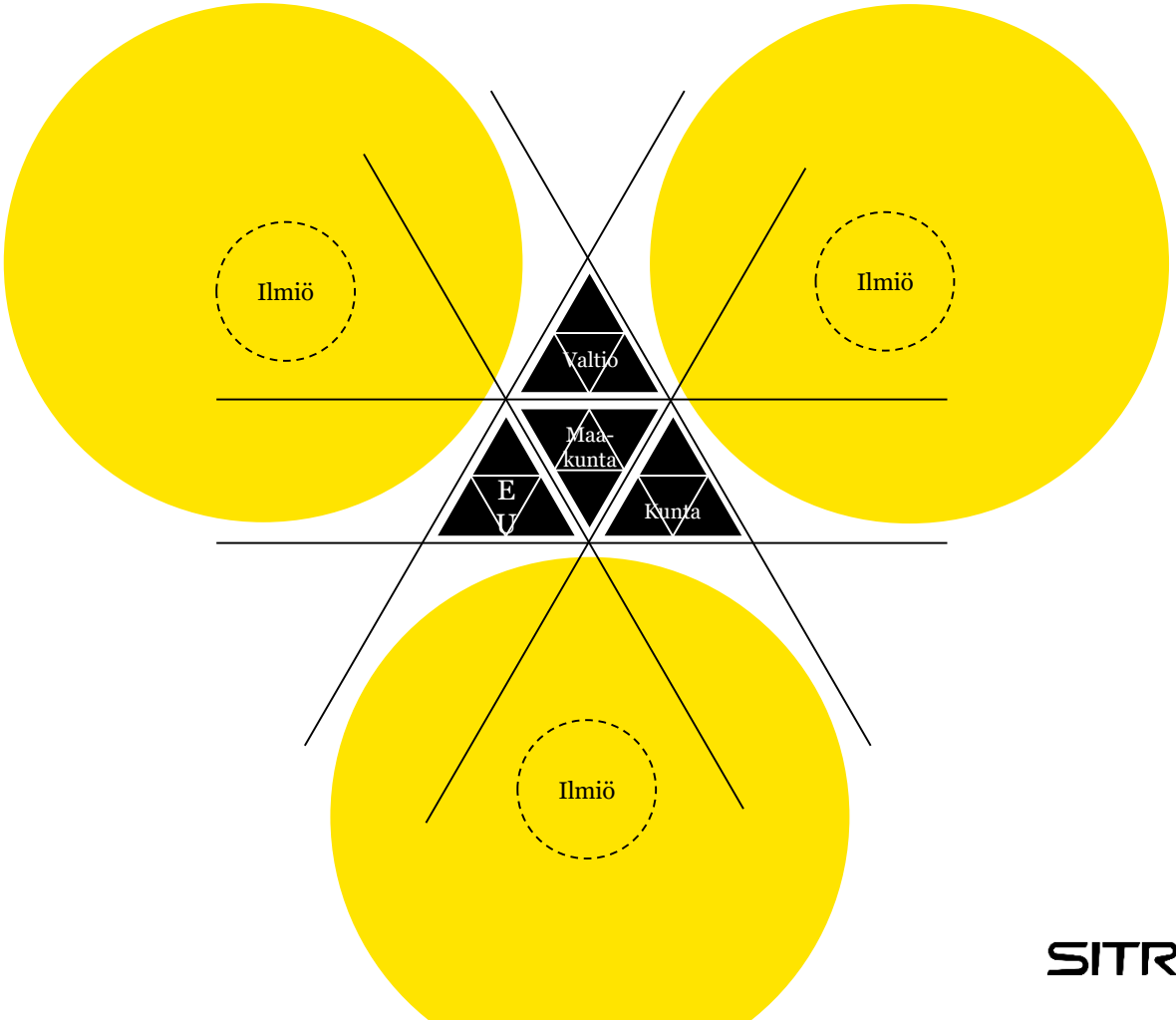

SITRA

Nykytila

Korostaa toimivaltaperusteisia rakenteita ja määrärahojen käytön juridista oikeellisuutta.

Tavoitetila

Korostaa yhteiskunnan kehitykseen liittyviä merkittäviä ilmiöitä ja niiden osalta tavoiteltavia tuloksia ja vaikutuksia.

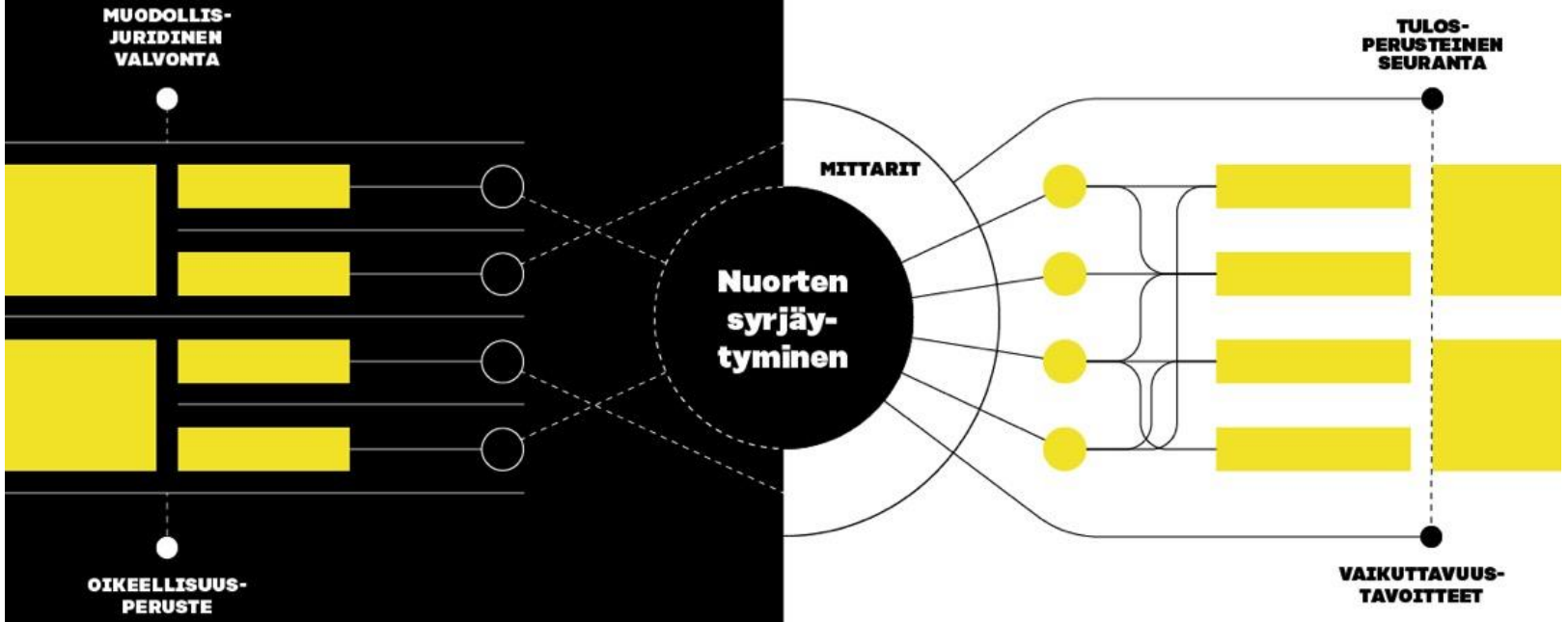

SITRA

Kansanvallan peruskorjaus

